

JÁRT-E PÓSAHÁZI JÁNOS ANGLIÁBAN?

■ Nem vagyok sem filozófus, sem filozófiatörténész, viszont eléggé jártas vagyok a régi angol–magyar kapcsolatok történetében. Engedtetsek hát meg nekem egy kiigazítás Mester Béla *A magyar filozófia, amint saját történetét írja* című tanulmányához. Mester teljes alfejezetet szentel Pósházi János „fiktív angliai peregrációjának”, és határozottan cáfol egy olyan korábbi hipotézist, ami szerint Pósházi „frankeri tartózkodása közben [...] módját ejtette annak is, hogy átlátogasson Angliába”. Mester ezt az elképzelést merően elutasítja, mondván, hogy „semmilyen adatunk nincs az angliai tanulóvekről”.

Mármost az a helyzet, hogy van adatunk. Ha Mester megnézte volna, megtalálhatta volna ezt *Magyarországi diákok angol és skót egyetemeken 1526–1789* (ELTE Lvt., Bp., 2005.) című adattáramban. Pósházi angliai látogatása viszont minden valószínűség szerint utrechti tanulása után és frankeri beiratkozása előtt történt. Nem tudjuk megmondani, pontosan mikor kelt át Hollandiából Angliába, és hogy mennyi időt töltött ott, de tudjuk, mikor tért vissza onnan: 1656. július 8-án kapott utazási engedélyt az angol hatóságtól, hogy Szántai Molnár Mihállal együtt Amszterdamba hajózhasson.

Szántai oxfordi tartózkodását bizonyítja beiratkozása a Bodley könyvtárba – ez 1656. május 29-én történt. Bár Pósházi neve ezen a listán nem szere-

pelt, nagyon valószínű, hogy Szántaival (régii sárospataki ismerőseivel, talán barátjával) együtt járt Oxfordban, ahol meglehetősen sok időt, mint pár hetet. Ha nem olvasgatott a Bodley könyvtárban, lehet, hogy bejárást kapott valamelyik oxfordi kollégium könyvtárba, és ott volt alkalma olvasni. Több adatunk van arra, hogy például John Owen és Thomas Barlow szívesen látott magyarokat a Christ Church, illetve a Queen’s College könyvtárban. Júniusban már, úgy hiszem, szüneteltek az egyetemi előadások, tehát igazából nem „járt” az oxfordi egyetemre.

Még az is lehetséges, hogy Pósházi nem sokkal utrechti magisztériuma (1655. június 19.) után már átment Angliába, és csak később, Oxfordban csatlakozott Szántai Molnár Mihályhoz. Ebben az esetben alighanem Londonban élt, és járt szabad előadásokra, tegyük fel, a Gresham College-ba. Viszont az angol empirista gondolkodók valóban kevésbé hatottak rá, igaz, hogy a Descartes-ellenes empiricizmus igazából csak John Locke munkásságával, részben a Royal Society égisze alatt bontakozott ki valójában. Ha tehát Bacont már idézi, Pósházinak nem kellett szegyenkeznie filozófiai „elmardottsága” miatt. Viszont Angliában azért – sok magyar peregrinustársával együtt – ő is megfordult. (*Korunk* 2015. 6. sz.)

Gömöri György